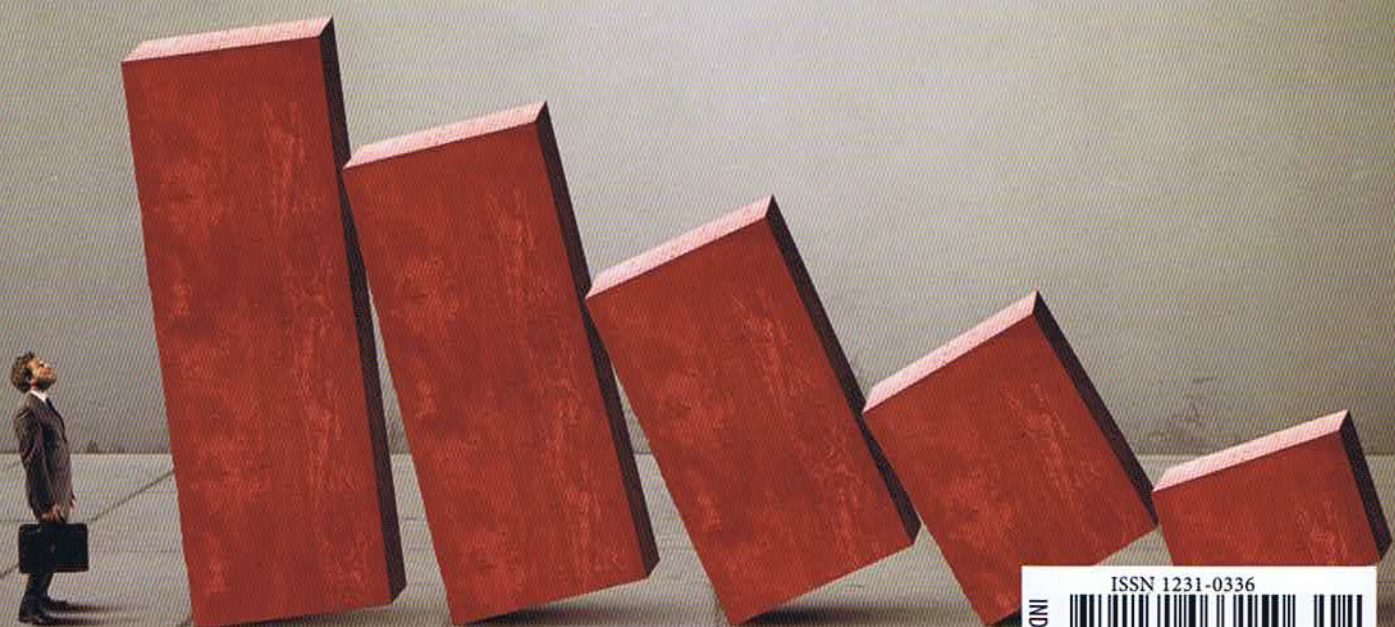

edukacjaprawnicza.pl

- Komunikacja publiczna dla prawników
- Reklamacja imprezy turystycznej
- Odpowiedzialność zapisobiercy windykacyjnego
- Zdarzenia z użyciem broni

IN FAVOREM DEBITORIS

ISSN 1231-0336

INDEXS 364525

9 771231 033150 01

In favorem debitoris – zmiany w przepisach dotyczących upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej

Joanna Podczaszy*

Wraz ze zmianą stosunków społeczno-politycznych po roku 1990 upadłość na trwałe zagościła w naszym otoczeniu gospodarczym. Początkowo była przewidziana tylko dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, jednak wraz ze zmianą postaw osób fizycznych jako konsumentów pojawiła się pilna potrzeba uregulowania również prywatnego gospodarowania naszych obywateli, tym bardziej że inne kraje od lat posiadały takie rozwiązania. Po wielu latach dyskusji i konsultacji ustawodawca dopuścił taką możliwość, wprowadzając w 2008 r. do polskiego porządku prawnego na mocy ustawy z 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹ pojęcie upadłości konsumenckiej i rozszerzając krąg uprawnionych o osoby nieprowadzące działalności gospodarczej.

Wprowadzenie

Celem wprowadzenia instytucji upadłości konsumenckiej było umożliwienie oddłużania osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej poprzez umorzenie części ich długów po spełnieniu określonych ustawą obowiązków. Zbiegło się to w czasie z kryzysem w 2008 r. wywołanym upadkiem *Lehman Brothers*, gdy wiele osób poczuło strach przed utratą pracy i dotychczasowego standardu życia. Niestety, jak pokazał czas, przepisy uchwalone w 2008 r. nie zrealizowały założenia, do jakiego zostały ustanowione, a z beneficjum, jakie niesie dla dłużnika ogłoszenie upadłości, mogła skorzystać jedynie niewielka liczba zadłużonych osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Niefektywność dotychczasowych regulacji dotyczących niewypłacalności osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej związana była przede wszystkim ze zbyt rygorystycznymi przesłankami ogłoszenia upadłości, które wymagały, aby niewypłacalność była skutkiem wyjątkowych i niezależnych od dłużnika okoliczności, oraz z kosztami postępowania, które winny być pokrywane z majątku dłużnika, a w razie gdy dłużnik nie posiadał środków na pokrycie kosztów postępowania, sąd oddalał wniosek o ogłoszenie upadłości lub umarzał postępowanie. Co więcej, od początku znawcy przedmiotu krytykowali zbyt rygorystyczny i formalizm przepisów dotyczących niewypłacalności osób fizycznych, przewidujących obligatoryjne umorzenie postępowania w razie niedopełnienia przez dłużnika obowiązków wynikających z ustawy, bez względu na kryterium winy, słuszności, istotności czy pokrzywdzenia wierzycieli. Te i wiele innych postulatów doprowadziły do wszczęcia prac nad projektem nowych regulacji, uwzględniających powyższe bariery formalno-prawne. 31.12.2014 r. weszła w życie ustawa z 29.8.2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych².

Zmiany w przepisach dotyczących upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej

Nowelizacja przepisów prawa upadłościowego i naprawczego przewidziała wiele zmian mających ułatwić osobom fizycznym tzw. *fresh start* poprzez ponowne wdrożenie ich do konsumpcji

i dalsze funkcjonowanie bez zobowiązań na rynku dóbr i usług. W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej przepisy o upadłości konsumenckiej projektodawca podkreślił, że nowe, zliberalizowane regulacje nie mają na celu pomóc zadłużonym osobom uniknąć odpowiedzialności dzięki ogłoszeniu upadłości, w sytuacji gdy lekkomyślnym zachowaniem doprowadziły do swojej niewypłacalności³. Wskazano również, że mimo złagodzenia przesłanek dotyczących postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej w projekcie uwzględniono słuszne interesy wierzycieli oraz dwie podstawowe funkcje postępowania upadłościowego, tj. windykacyjną i oddłużeniową. W nowym kształcie przepisów o upadłości konsumenckiej utrzymano zasadę, że do postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące upadłości przedsiębiorców, z tym, że **rozszerzono katalog wyłączeń**, które nie znajdują zastosowania dla postępowań upadłościowych osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

Są one wymienione w art. 491² PrUpadNap⁴, a są to:
 art. 13 – obligatoryjne oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości;
 art. 21 – obowiązek dłużnika do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości;
 art. 36 – zabezpieczenie majątku dłużnika;
 art. 38 – tymczasowy nadzorca sądowy;
 art. 40 – sposoby zabezpieczania majątku dłużnika i zarządu przymusowego;
 art. 44–50 – wstępne zgromadzenia wierzycieli;

* Doktorantka na WPAiE Uniwersytetu Wrocławskiego (Katedra Teorii i Filozofii Prawa), prawnik w Kancelarii Radcy Prawnego Grzegorza Kowalika we Wrocławiu.

¹ Dz.U. Nr 234, poz. 1572.

² Dz.U. z 2014 r. poz. 1306.

³ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw z 7.2.2014 r., druk nr 2265.

⁴ Ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 1112 ze zm., dalej jako: PrUpadNap.

art. 55–56 – postanowienie o upadłości układowej i warunki wniesienia zażalenia na to postanowienie;
 art. 73 ust. 5 – konieczność obwieszczenia postanowienia o wyłączeniu z masy upadłości;
 art. 74 – powództwo o wyłączenie z masy upadłości;
 art. 165 ust. 1 – wynagrodzenie syndyka;
 art. 166–167 – zaliczka na wynagrodzenie syndyka;
 art. 307 ust. 1 – sprawozdanie finansowe;
 art. 361 – warunki umorzenia postępowania upadłościowego.

Konstrukcja tej ustawy z taką mnogością wyłączeń i odesłań utrudnia korzystanie z niej i dla wielu dłużników, którzy nie mają przygotowania i doświadczenia prawniczego, może stanowić istotną barierę. Niestety, najprawdopodobniej z uwagi na względy ekonomiczne, nowe przepisy nie wprowadzają na wzór niemiecki całej infrastruktury społecznej mającej pomóc dłużnikowi choćby w zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, gdy nie ma środków finansowych na skorzystanie z profesjonalnej pomocy. Takie rozwiązanie, aby w gminach lub starostwach stworzyć bezpłatne centra doradztwa w sprawach upadłości, przewidywały niektóre projekty ustawy oddłużeniowej przed 2008 r., i być może przy okazji następnej nowelizacji trzeba będzie do tego pomysłu powrócić.

Zdecydowano się pozostać przy wymogu, że **tylko dłużnik może zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości** (491² ust. 3 PrUpadNap), przy czym w przeciwieństwie do postępowania upadłościowego wobec przedsiębiorców zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej nie jest obligatoryjne i ustawodawca nie przewiduje terminu, w którym powinno się ww. wniosek zgłosić. Zgodnie z nowymi regulacjami sprawy o ogłoszenie upadłości rozpoznaje sąd upadłościowy **w składzie jednego sędziego zawodowego** (491³ PrUpadNap). W projekcie proponowano nawet, aby do pełnienia funkcji sędziego komisarza można było wyznaczyć referendarza sądowego⁵, jednak zostało to krytycznie przyjęte przez organy opiniodawcze, które wskazywały, że postępowanie upadłościowe, nawet związane z osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej, jest nazbyt skomplikowane, wymaga daleko posuniętej specjalizacji, a obecne kompetencje referendarzy sądowych uniemożliwiają wykonywanie obowiązków nałożonych przez Prawo upadłościowe i naprawcze⁶.

W ramach nowelizacji ustawodawca odstąpił od pierwotnego zapisu, który pozwalał prowadzić postępowanie upadłościowe tylko wtedy, gdy dłużnik miał co najmniej dwóch wierzycieli. W obecnym stanie prawnym sąd może wszcząć postępowanie również w przypadku **posiadania przez dłużnika jednego wierzyciela**. Taka regulacja z pewnością poszerzy krąg zainteresowanych ogłoszeniem upadłości, gdyż nierzadko osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej posiadają jedynie jednego wierzyciela, którym najczęściej jest bank. Zmniejszono również opłatę od wniosku o ogłoszenie upadłości **z 200 zł do 30 zł**.

Zachowano natomiast przepis, który nakazuje oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie i **na skutek rażącego niedbalstwa** (491⁴ ust. 1 PrUpadNap). Niedbalstwo określa się jako niedołożenie należytej staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (art. 355 ust. 1 KC), natomiast rażące niedbalstwo w doktrynie i orzecznictwie definiuje się jako niezachowanie elementarnych zasad prawidłowego zachowania się w danej sytuacji. Rażące niedbalstwo jest więc wyższym od niedbalstwa stopniem winy nieumyślnej. Chodzi o działania dłużnika, który przy zachowaniu minimalnej staranności i ostrożności mógł przewidzieć skutki swojego zachowa-

nia. W orzeczeniach sądowych podkreśla się często, że za rażąco niedbałe należałoby uważać przede wszystkim zachowania lekomyślnie⁷. Zgodnie z powyższym sąd winien oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości w każdym przypadku, kiedy dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie i na skutek rażącego niedbalstwa.

Niemniej jednak w ust. 2 art. 491⁴ PrUpadNap, który wymienia negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości, wprowadzono, wykorzystując klauzule generalne, możliwość przyjęcia przez sąd wniosku o ogłoszenie upadłości mimo zaistnienia przesłanek z art. 491⁴ ust. 2 PrUpadNap, **w przypadku gdy postępowanie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi**. Ten sam zabieg zastosowano do ust. 4 art. 491⁴ PrUpadNap, nakazującego oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości w przypadku podania przez dłużnika danych niezgodnych z prawdą bądź niepełnych, chyba że **wszczęcie postępowania jest uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi**. Niekwestionowane za pomocą powyższych klauzul generalnych zredukowano nadmierny formalizm i rygorizm, który był jedną z przyczyn niesprawnego funkcjonowania upadłości konsumenckiej w Polsce, gdyż pod rządami starych regulacji spora część wniosków o ogłoszenie upadłości była oddalana przez sąd z uwagi choćby na niepełność podanych przez dłużnika danych. Niemniej jednak nowe brzmienie artykułu regulującego negatywne przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego wobec dłużnika pozwala sądowi na sporą uznaniowość i może prowadzić do sytuacji, w której postępowanie upadłościowe zostanie przeprowadzone np. w stosunku do osoby, która w ciągu 10 lat przed dniem zgłoszenia wniosku o upadłość dokonała czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli, uznanej za dokonaną prawomocnym orzeczeniem sądowym. Klauzule generalne mają charakter wysoce ocenny, a ustawodawca nie doprecyzował, co należy rozumieć poprzez względy słuszności i względy humanitarne, tak więc wykładnię pozostawił sądowi, co może prowadzić do sytuacji wykorzystywania przepisów o upadłości konsumenckiej przez nieuczciwych dłużników. Dokonywanie interpretacji powyższych przepisów przez sądy może prowadzić również do nadużywania przepisów i preferowania interesu jednej strony postępowania. Na ten problem w opinii do projektowanych zmian zwrócił uwagę Prokurator Generalny, który wskazał nawet na naruszenie art. 64 ust. 1 Konstytucji RP, chroniącego m.in. wierzycieli, tak więc przepisy o upadłości konsumenckiej nie powinny nierówno traktować interesu upadłego i interesu wierzyciela⁸. Kolejną przyczyną nieskutecznego działania dotychczasowych regulacji był przepis, który nie pozwalał na prowadzenie postępowania, a wszczęte nakazywał umorzyć, gdy majątek dłużnika nie wystarczał na pokrycie kosztów postępowania. Obecnie **koszty postępowania upadłościowego tymczasowo pokrywa Skarb Państwa**. Sędzia komisarz określi każdorazowo w drodze postanowienia ich wysokość oraz zarządzi niezwłoczną wypłatę za środków Skarbu Państwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach sędzia komisarz może przyznać syndykowi zaliczkę na

⁵ Art. 491^{2a} ust. 2 projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw z 7.2.2014 r., druk nr 2265.

⁶ Zob.: Opinia Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa do poselskiego projektu ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw z 2.4.2014 r. bądź Opinia Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i niektórych innych ustaw z 20.3.2014 r.

⁷ Por. wyr. SN z 10.3.2004 r., IV CK 151/03, Lexis.pl; wyr. SN z 29.1.2009 r., V CSK 291/08, OSNC 2009, Nr C, poz. 84; wyr. SN z 22.4.2004 r., II CK 142/03, Legalis; wyr. SN z 18.5.2010 r., I UK 335/09, MoPr 2010, Nr 11, s. 607; wyr. SN 11.5.2005 r., III CK 522/04, Legalis.

⁸ Opinia Prokuratora Generalnego do poselskiego projektu ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw z 8.4.2014 r.

pokrycie kosztów postępowania. Niezwłocznie po wpływie do masy upadłości funduszy wystarczających na pokrycie kosztów postępowania syndyk zwróci je Skarbowi Państwa (art. 491⁷ PrUpadNaprz).

Zrezygnowano z zamieszczania obwieszczeń w prasie, co uznano za wymóg archaiczny. Pozostano natomiast przy wymogu publikacji postanowień o ogłoszeniu upadłości w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz konieczności zamieszczenia ogłoszenia w budynku sądowym (art. 491⁶ PrUpadNaprz). W celu obniżenia kosztów postępowania upadłościowego **zwolniono od opłat obwieszczenia zamieszczane w toku postępowania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym**. Kolejnym elementem obniżającym je jest przepis dotyczący **wynagrodzenia syndyka, które będzie teraz określane jednorazowo za cały czas trwania postępowania**, a ustalane w granicach od jednej czwartej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, do jego dwukrotności. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach wynagrodzenie to można ustalić w wysokości do czterokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa powyżej (art. 491⁹ PrUpadNaprz).

Utrzymano zasadę, w myśl której w przypadku uchybienia przez dłużnika jego obowiązkom w toku postępowania upadłościowego sąd z urzędu lub na wniosek syndyka lub wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego, syndyka, a w razie potrzeby wierzycieli, umarza postępowanie. Niemniej jednak ustawodawca w tym miejscu również wprowadził złagodzenie brzmienia dotychczasowego przepisu, w przypadku gdy **uchybień upadłego nie są istotne bądź przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi** (491¹⁰ PrUpadNaprz). Ponownie powstaje pytanie, czy eliminacja rygoryzmu, który był dotychczas przeszkodą w realizowaniu założeń instytucji upadłości konsumenckiej, nie prowadzi do nierównego traktowania interesów stron stosunku zobowiązaniowego i zbytnio nie faworyzuje w tym postępowaniu osoby dłużnika.

Novum jest również przepis, który zezwala **syndykowi upoważnić, z zachowaniem formy pisemnej, upadłego do sprzedaży ruchomości należących do masy upadłości** (art. 491¹² PrUpadNaprz). Sprzedaż nieruchomości i praw pozostawiono syndykowi z uwagi na większą złożoność procesu ich sprzedaży. Nadal w postępowaniu upadłościowym likwidacji podlega nieruchomość należąca do upadłego, z tym, że z uwagi na konieczność zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu z sumy uzyskanej z jego sprzedaży wydziela się upadłemu kwotę odpowiadającą przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej miejscowości **za okres od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy** (491¹³ PrUpadNaprz). W przypadku możliwości zawarcia układu sędzia komisarz, zwołując zgromadzenie wierzycieli, może jednak wstrzymać likwidację majątku upadłego, w szczególności lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje upadły (491²² ust. 2 PrUpadNaprz).

Postępowanie upadłościowe kończy się – po wykonaniu planu ostatecznego podziału albo w razie braku majątku po zatwierdzeniu listy wierzycieli – ustaleniem planu spłaty wierzycieli. Etap wykonania planu spłaty przypada już po zakończeniu postępowania. W postanowieniu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli sąd określa, w jakim czasie, **nie dłuższym niż 36 miesięcy**, upadły jest obowiązany spłacać zobowiązania uznane na liście wierzycieli niewykonane w toku postępowania na podstawie planów podziału oraz jaka część zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości zostanie umorzona po wy-

konaniu planu spłaty wierzycieli (491¹⁵ PrUpadNaprz). Skrócono więc okres spłaty wierzycieli **z 5 do 3 lat**. Wyjątkiem od ustalenia planu spłaty wierzycieli będzie sytuacja, w której sąd umorzy zobowiązanie upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, **jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli**. Umarzając zobowiązania upadłego, sąd obciąża Skarb Państwa tymczasowo pokrytymi kosztami postępowania (491¹⁶ PrUpadNaprz). Od powyższego postanowienia sądu II instancji o umorzeniu zobowiązań upadłego przysługuje skarga kasacyjna (491¹⁷ PrUpadNaprz). Ponownie ustawodawca pozostawia sądowi interpretację powyższej regulacji co do tego, kiedy upadły nie jest zdolny do dokonywania spłat wierzycieli. Projektodawca w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej wskazał, że przykładem takiej sytuacji może być „ciężka choroba upadłego pozbawiająca go możliwości zarobkowania, bez rokowań na poprawę nawet w najdłuższym możliwym okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli”⁹. Warto również wspomnieć, iż na wzór postępowania upadłościowego prowadzonego wobec przedsiębiorców dodano do przepisów o upadłości konsumenckiej art. 491¹⁵ ust. 5 PrUpadNaprz, który zastrzega, że plan spłaty wierzycieli nie może naruszać praw wierzyciela wobec poręczyciela upadłego oraz współdłużnika upadłego ani praw wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego, zastawu skarbowego oraz hipoteki morskiej, jeśli były one ustanowione na mieniu osoby trzeciej.

Zlikwidowano blankietowy przepis dotyczący zakazu dokonywania przez upadłego czynności przekraczających granice zwykłego zarządu i zamieniono go przepisem zakazującym dokonywania przez upadłego, w okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli, czynności prawnych dotyczących jego majątku, **które mogłyby pogorszyć jego zdolność do wykonywania planu spłaty wierzycieli**. Jednak w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd, na wniosek upadłego, może wyrazić zgodę na dokonanie powyższej czynności prawnej lub ją zatwierdzić (art. 491¹⁸ ust. 1 i 2 PrUpadNaprz). Projektodawca jako przykład takiej sytuacji podał konieczność poniesienia przez upadłego wydatków na leczenie jego lub osoby pozostającej na jego utrzymaniu. „Zasadność takich czynności prawnych będzie oceniał sąd, który będzie musiał dokonać wyważenia interesów wierzycieli ze szczególnymi okolicznościami uzasadniającymi dokonanie czynności mogących zagrozić wykonaniu planu spłaty”¹⁰.

Zmodyfikowano przepisy związane ze zmianą spłaty wierzycieli, a mianowicie zrezygnowano ze wskazywania sposobów zmiany planu spłaty, pozostawiając to decyzji sądu. Może on przedłużyć termin spłaty wierzycieli na dalszy okres **nieprzekraczający 18 miesięcy**. Jeżeli upadły nie jest w stanie wykonywać obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli, a przeszkoda **ma charakter trwały i wynika z okoliczności niezależnych od upadłego**, sąd na wniosek upadłego, po wysłuchaniu wierzycieli, może uchylić plan spłaty wierzycieli i umorzyć niewykonane zobowiązania upadłego (491¹⁹ PrUpadNaprz). W razie niewykonania przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd z urzędu albo na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego i wierzycieli objętych planem spłaty, uchyli plan spłat wierzycieli i umarza postępowanie, chyba że uchybienie obowiązkom **jest nieznaczne lub dalsze wykonywanie planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi**. W razie uchylenia planu spłaty wierzycieli zobowiązania upadłego

⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i narpawcze oraz niektórych innych ustaw z 7.2.2014 r., druk nr 2265.

¹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i narpawcze oraz niektórych innych ustaw z 7.2.2014 r., druk nr 2265.

nie podlegają umorzeniu (art. 491²⁰ PrUpadNapr). Po wykonaniu przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty wierzycieli i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli (art. 491²¹ PrUpadNapr).

Na mocy ustawy zmieniającej wprowadzono również **możliwość zawarcia układu**, jeżeli zostanie uprawdopodobnione, że w ten sposób zostaną osiągnięte cele postępowania. Sędzia komisarz, na wniosek upadłego, postanowieniem zwołuje zgromadzenie wierzycieli w celu zawarcia układu. Może on być przyjęty wyłącznie za zgodą upadłego (art. 491²² PrUpadNapr). Do jego zawarcia stosuje się odpowiednio przepisy o układzie w postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec przedsiębiorców, z wyjątkiem przepisów art. 192 ust. 1 i 2 oraz art. 280 PrUpadNapr.

Podsumowanie

Skutkiem umorzenia zobowiązań upadłego jest ponowne przywrócenie go do społeczeństwa już jako osoby pozbawionej zobowiązań w stosunku do wierzycieli objętych postępowaniem upadłościowym. Co więcej, spełnienie zobowiązania po umorzeniu postępowania upadłościowego będzie stanowiło bezpodstawne wzbogacenie dawnego wierzyciela, który będzie zobowiązany do jego zwrotu. Należy zwrócić uwagę, że wierzyciele niebiorący udziału w postępowaniu z zamiarem, by ich wierzytelności nie zostały objęte planem spłaty i w konsekwencji postanowieniem o umorzeniu, w myśl art. 491² ust. 5 PrUpadNapr i tak zostaną objęci zakresem umorzenia, o ile zostaną wskazani przez dłużnika w spisie wierzytelności załączonym do wniosku o ogłoszenie upadłości. Upadły po zakończeniu postępowania upadłościowego w rzeczywistości zaczyna tzw. *fresh start* i ponownie może nabywać nieruchomości, zaciągać zobowiązania w postaci kredytów czy pożyczek, a wszelkie nabyte prawa majątkowe po umorzeniu zobowiązań upadłego są chronione, co skutkuje brakiem możliwości dochodzenia ich przez dawnych wierzycieli na drodze postępowania sądowego czy egzekucyjnego.

Zdecydowanie nowe regulacje rezygnują z nadmiernego formalizmu i rygoryzmu cechującego dotychczasowe przepisy i zmniejszają bariery finansowe w dostępie do skorzystania z instytucji upadłości konsumenckiej. W rezultacie liberalizacji przepisów można przewidzieć, że wzrośnie liczba wniosków o ogłoszenie upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, gdyż jest to zdecydowanie korzystniejsze postępowanie dla zadłużonego niż postępowanie egzekucyjne, w którym nie dochodzi do przymusowego wygaśnięcia praw przysługujących wierzycielom. Nowe przepisy otaczają większą ochroną upadłego, co może być przestrożą dla wierzycieli zniewalających długiem konsumentów, często bez względu na ich możliwości finansowe, o czym autor pisał w poprzednim artykule¹¹.

Najważniejsze zmiany w przepisach regulujących upadłość osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej

Rozszerzono katalog przepisów, które nie znajdują zastosowania do postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

Sprawy o ogłoszenie upadłości rozpoznaje sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego zawodowego.

Sąd może wszcząć postępowanie również w przypadku posiadania przez dłużnika jednego wierzyciela.

Obniżono opłatę od wniosku o ogłoszenie upadłości z 200 zł do 30 zł.

Zliberalizowano i odformalizowano przesłanki zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Obecnie wprowadzono możliwość przyjęcia przez sąd wniosku o ogłoszenie upadłości mimo zaistnienia negatywnych przesłanek z art. 491⁴ ust. 2, w przypadku gdy postępowanie jest uzasadnione **względami słuszności lub względami humanitarnymi**. Sąd nie musi oddalić również wniosku, który jest niezgodny z prawdą lub niepełny, gdy wszczęcie postępowania będzie uzasadnione **względami słuszności i względami humanitarnymi**.

W przypadku tzw. ubóstwa masy koszty postępowania upadłościowego **tymczasowo pokrywać będzie Skarb Państwa**.

Zwolniono od opłat obwieszczenia zamieszczane w toku postępowania upadłościowego w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Ograniczono wynagrodzenie syndyka, które będzie określane jednocześnie za cały czas trwania postępowania i ustalane w określonych granicach.

Sąd nie musi obecnie obligatoryjnie umarzać postępowania w przypadku uchybienia przez upadłego jego obowiązkom, **gdy uchybienia upadłego nie są istotne bądź przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności i względami humanitarnymi**.

Syndyk może upoważnić, z zachowaniem formy pisemnej, **upadłego do sprzedaży ruchomości** należących do masy upadłości.

Zwiększono kwotę czynszu przysługującą upadłemu z sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości należącej do upadłego z **12 do 24 miesięcy**.

Skrócono okres planu spłaty wierzycieli z **5 lat do 3 lat**.

Wprowadzono **możliwość zawarcia układu**, jeżeli zostanie uprawdopodobnione, że w drodze układu zostaną osiągnięte cele postępowania.

Streszczenie

Niniejszy artykuł prezentuje ostatnie zmiany w przepisach dotyczących upadłości konsumenckiej, które weszły w życie 31.12.2014 r. Celem wprowadzenia nowych regulacji była przede wszystkim eliminacja dotychczasowego formalizmu i rygoryzmu postępowania upadłościowego oraz umożliwienie szerszemu kręgowi dłużników skorzystanie z beneficjum upadłości konsumenckiej. Praca ma bardziej charakter informacyjny, jednak autor nie omieszkał opatrzyć nowych regulacji krótkim komentarzem.

Słowa klucze:

nowelizacja, upadłość konsumencka, Prawo upadłościowe i naprawcze, niewypłacalność, dłużnik, wierzyciel

In favorem debitoris – amendments to personal bankruptcy regulations

Summary:

This article presents the latest changes in consumer bankruptcy laws, which entered into force on December 31, 2014. The main aim of new regulations was to eliminate formal and rigorous requirements of bankruptcy proceedings and to make easier access for more debtors to file for bankruptcy. The purpose of this paper is rather to inform the reader about the amendments, however some comments to each change has been given by the author.

Keywords:

amendments, consumer bankruptcy, the Bankruptcy and Reorganisation Act, insolvency, debtor, creditor

¹¹J. Podczaszy, Quo vadis homo debitor? Rozważania na temat prawnego uregulowania upadłości konsumenckiej, EP 2014, Nr 11, s. 22–25.